

Posudek oponenta diplomové práce

Autor práce: Bc. Barbora Třetinová

Studijní obor: Učitelství anglického jazyka

Název práce: Communicative English Language Teaching in Czech Basic Schools

Vedoucí práce: Mgr. Irena Reimannová, Ph.D.

Akademický rok: 2021/2022

Diplomantka se ve své práci zabývá problematikou implementace komunikačního přístupu do výuky anglické jazyka na 2. stupni základní školy. Zaměřuje se na integraci všech řečových dovedností do výuky prostřednictvím vlastního akčního výzkumu. Výběr tématu hodnotím pozitivně, rozvoj komunikační kompetence je stále přijímaným cílem cizojazyčné výuky.

Předložená diplomová práce má všechny náležitosti, odpovídá šířeji formulovanému zadání, možnosti a příležitosti pro osvojování anglického jazyka za využití komunikačního přístupu zúžila na integraci řečových dovedností do výuky. Práce má odpovídající rozsah, část teoretická a praktická jsou vyvážené. Text je převážně logicky a přehledně strukturován a je doplněn relevantními přílohami.

V teoretické části diplomantka nejprve diskutuje osvojování angličtiny jako prvního i druhého jazyka, dále definuje procesy učení a vyučování. Následuje kapitola o jazykovém vzdělávání na základních školách v ČR zahrnující, s ohledem na věkovou skupinu žáků zahrnutých do empirického šetření, charakteristiky žáka 2. stupně ZŠ. Další kapitoly se věnují vývoji metod a přístupů ve výuce angličtiny, konstruktů komunikační kompetence a charakteristice komunikačního přístupu, zejména rozvoji řečových dovedností. Všechna výše uvedená témata, s výjimkou osvojování prvního jazyka, jsou relevantní tématu práce, avšak některým z nich by bylo potřeba věnovat více prostoru (např. vývoji komunikačního přístupu a jeho teoretické základně). Zestručnit by bylo možné kapitolu o osvojování prvního a druhého jazyka – stačilo pouze vysvětlit rozdíl mezi oběma; definovat osvojování druhého jazyka na necelých dvou stránkách, jak se autorka pokusila, je stejně nemožné. Teoretická východiska mají slabiny, chybí slíbené propojení představovaných metod a komunikačního přístupu (s. 25, s. 28), jejich zdůvodněný výběr, kritický přístup ke zdrojům a práce s nimi (místo se jedná spíše o kompilát zdrojů, nekriticky se citují někteří autoři, např. Nunan, 1989 na s. 30) a naprosto nedostatečná jsou teoretická východiska komunikačního přístupu, tj. představení škol myšlení v oblasti lingvistiky, filozofie, psychologie atd, které rozvoji komunikačního přístupu napomohly. Diplomantka diskutuje pouze konstrukt komunikační kompetence, který komunikační přístup přinesl, dále se však pohybuje na úrovni

pedagogických principů (s.36), či charakteristik (s. 34), jenž se navíc do značné míry překrývají. Za problematickou považuji i část věnovanou řečovým dovednostem. Na tomto místě pokulhává struktura, kapitola o receptivních dovednostech by měla obsahovat podkapitoly čtení a poslech, tyto jsou však zařazeny až po kapitole o produktivních dovednostech. Mezi kvalitou zpracování textu o jednotlivých dovednostech je velký rozdíl, například u čtení jsou diskutovány některé aspekty společné receptivním dovednostem, ale u poslechu chybí (např. *top-down and bottom-up processing*). Liší se i použité zdroje, i když problematika jednotlivých dovedností je obsažena ve všech uvedených titulech, navíc existují i publikace věnované specificky jednotlivým dovednostem. Některé zdroje jsou navíc poměrně zastaralé, u některých existuje i novější vydání (např. Ur, 2012). Na některých místech si diplomantka protirečí, když na jednu stranu pléduje za to, aby žáci byli nuceni se vyrovnat s nároky reálné komunikační situace a slyšeli nahrávku při rozvoji poslechu pouze jednou (s. 41), na druhou stranu doporučuje využívání zjednodušených textů pro rozvoj čtení (s. 42).

V praktické části práce diplomantka prezentuje vlastní empirický výzkum, který byl realizován jako akční výzkum s cílem zjistit, jak jsou ve výuce diplomantky na 2. stupni základní školy integrovány řečové dovednosti. Diplomantka s oporou o metodologickou literaturu navrhla a realizovala akční výzkum. Celý proces trval přibližně půl roku, během kterého diplomantka odvedla hodnotnou práci se zřejmým benefitem pro žáky i její vlastní profesní rozvoj. Nicméně realizovaný akční výzkum má celou řadu problémů, které mají dopad na validitu provedeného šetření:

- vágně definovaná cílová skupina (žáci 2. stupně ZŠ); nikde není uvedeno, jak byly pozorované a odučené hodiny distribuovány mezi ročníky a třídami; chybí základní charakteristiky tříd; výhodnější by bylo pracovat s jednou třídou, jak to nakonec diplomantka udělala v druhé intervenci;
- několikrát je jako zdroj dat uveden reflektivní deník, ale jeho analýza není v práci vůbec zmíněna, není tedy zřejmé, zda a jak se s deníkem pracovalo;
- nejasně vydefinované, jak autorka vlastně chápe řečové dovednosti – je patrný rozpor mezi teoretickou částí, kde je akcentována realizace komunikačního záměru a komunikační aktivity, a schématu pro analýzu aktivit v diagnostické fázi, kde se jako rozvoj dovedností objevuje např. opisování vět a hlasité čtení;
- velmi neurčitě popsána pedagogická intervence 1 co do obsahu, struktury i cílové skupiny (s. 75);
- uvedené hypotézy nejsou hypotézami (s. 74 a 79);
- přínos observací během intervencí;
- problematické závěry; např. na s. 72 autorka konstatuje, že mluvení bylo samostatně rozvíjeno pouze 2x, což je nepřesné. Tento závěr se týká tzv. *spoken production*, která zahrnuje monologickou produkci mluvčích. Podstatnou část mluvení ale tvoří tzv. *spoken interaction* (72 výskytů), kterou ale bez partnera v komunikaci realizovat nelze.

Formální a jazyková stránka práce také není bez problémů. Autorka místy používá zvláštní způsob odkazování na zdroje – není jasné, co přesně cituje, v odstavci se několikrát

vyskytne přímá řeč, ale odkaz je až na konci odstavce (s. 35, s. 42). Často také využívá sekundární zdroje místo primárních, a to i u dobře dostupných publikací (např. Bachman, 1990). Používání starších zdrojů bylo zmíněno výše. Autorka se nevyhnula ani jazykovým nepřesnostem (např. s. 14 *to discover the topic of CLT*; opakování slov (*firstly*); *some phases* v situaci, kdy je známý jejich přesný počet; s. 16 a 39 nadužívání *add*).

Předložená diplomová práce Bc. Barbory Třetinové vykazuje značné nedostatky, které může diplomantka u obhajoby do určité míry zmírnit tím, že se na odborné úrovni vyjádří k níže uvedeným podnětům. Pouze v případě úspěšné obhajoby bude možné předloženou práci hodnotit stupněm **E**.

Podněty k obhajobě:

1. Doplňte teoretická východiska komunikačního přístupu.
2. Vyjádřete se k uvedeným problematickým aspektům empirického šetření.

Doc. PaedDr. Monika Černá, Ph.D.
Oponent

V Pardubicích dne 1. srpna 2022